Katalog adaptačních opatření

Nástroj pro jednání s investory

„Klimatická změna, v posledních letech vyjádřená minimálně větší extremitou počasí, je již v podstatě celosoučasným přijatým faktem. V principu se jedná o negativní jevy s dalekosáhlými socioekonomickými i ekosystémovými dopady, které jsou zjednodušeně vnímány jako povodně nebo sucho. Samotný přebytek či nedostatek vody však není jediný problém. Zemědělství je patrně nejohroženějším odvětvím, protože většina projevů klimatické změny snižuje produkci. Velkým problémem je též eroze půdy. Kůrovcová kalamita značně akceleruje suchými roky bude dlouhodobě ovlivňovat odtok vody z krajiny. Vodárenství čekají změny, neboť zdroje pitné vody jsou klimatickou změnou extrémně ovlivněny. Kromě posílení současných a hledání nových zdrojů pitné vody bude třeba realizovat i opatření na infrastruktuře vedoucí současně ke snížení ztrát. Vedle globálních příčin, které nejsme schopni ovlivnit, je třeba příčinu hledat ve špatném stavu krajiny. Zde je také nutno hledat řešení. Tím je do značné míry práce s vodou v krajině (zasakování, retence apod.). Je třeba najít taková východiska, která v sobě budou kombinovat trvale udržitelné principy v rámci jednotlivých funkcí krajiny – hospodářské, ekologické, rekreační a další. Je zřejmé, že realizace těchto adaptačních opatření bude mít na uživatele území dopad, a proto k nim převládá nedůvera. Z dlouhodobého hlediska je však výhodné zapracovat na pozitivním vnímání přípravy a realizace adaptačních opatření.“
(katalog adaptačních opatření, Envicons s.r.o., 2023)

Katalog adaptačních opatření vznikl jako nástroj pro jednání a inspiraci investorů, kterým není stav krajiny lhostejný. Jednotlivá adaptační opatření jsou ve stručnosti popsána, vyzdvihnuty hlavní nedostatky aktuálního stavu, a naopak hlavní přínosy navržených opatření. Doplněn ilustruje jednoduchá grafika a fotografie. Grafické ilustrace slouží jako podklad pro prezentace opatření v prioritních oblastech v rámci semináře **RESAO**. Katalog řeší krajinu jako propojený komplex, a proto se zabývá opatřeními na vodních tocích a v nivách, na zemědělské půdě i v lesích. Důležitou kapitolou jsou i krajinotvorná opatření a hospodaření s dešťovou vodou v intravilánu. V závěru současně naráží na problematiku financování opatření a proces od vize pro území až po realizaci.

Z Luže do Radimi a zpět v doprovodu nového stromořadí

V říjnu tohoto roku byly v rámci Regionální strategie adaptačních opatření realizovány výsadby v Luži. Nové jednořadé stromořadí doplňuje zatravněnou polní cestu v délce 580 m, která je v majetku města Luže a propojuje Luži s místní částí Radim. V Radimi se do řešeného území návštěvník dostane z místní komunikace okolo domu č.p. 57 a stromořadí ho doprovodí až ke křížku „Na Příčkách“. Tato cesta je součástí cyklookruhu „S Diviškem za výhledy“. Od obce Radimi návštěvník stoupá na mírný horizont odkud ho dále k Luži provází právě výhled na ikonický kostel a panorama Luže. Nově tento krásný výhled lemují i vysazené stromy.

Velikost pozemku byla značně omezena, ale do budoucna se uvažuje pouze s pěším provozem na této cestě, tak mohl být alespoň minimální prostor využit k výsadbám stromů a keřů. Stromořadí je novým krajinotvorným prvkem, nese estetickou i ekologickou hodnotu. Podporuje prostupnost krajiny a místní rekreaci. Výsadba stromořadí bude poskytovat zastínění pěšiny a celé trase dodává lidské měřítko.

Druhová skladba je pestrá, odpovídá místním podmínkám, prostorovým podmínkám a historickému kontextu. Vysazeny jsou duby zimní, lípy srdčité a habry obecné. Lípy jsou významné pro opylovače. Další dřeviny jsou jeřáby ptačí, které mají na podzim estetické plody a poskytují potravu pro drobné ptactvo. Při zastavěné části obce Radim vede návštěvníka do krajiny směrem k Luži nejprve stromořadí ovocných dřevin. Ovocná stromořadí jsou fenoménem venkovské krajiny. Hodnotný je jejich estetický projev v době kvetení a časem poskytnou i drobné obživě stvení v podobě plodů. Vysazeny jsou třešně, višně, jabloně i hrušně. Stromořadí je doplněno i moruší černou. Vysazovány byly vzrostlé alejové dřeviny, které mají zapěstovanou korunu a již hmotově působí. Do budoucna se předpokládá vyvětvení kmínku do tří metrů. Celkové náklady na akci tvořily 191728 Kč, příspěvek z Norských fondů činil 90 %.

Semináře v prioritních oblastech Regionální strategie adaptačních opatření

O adaptačních opatřeních s obcemi, úřady i veřejností.

Cesta k úspěšné realizaci adaptačních opatření zpracováním a projedáním studie zdaleka nekončí, ale spíše začíná. Přesto je za touto kapitolou vhodné udělat pomyslnou tečku. Takovou tečkou jsou semináře, které proběhly v každé z prioritních oblastí. Během celého roku probíhaly semináře v deseti prioritních oblastech, které jsou řešeny v rámci Regionální strategie adaptačních opatření (RESAO). Semináře připravoval Institut environmentálních výzkumů a aplikací společně s projekční firmou ENVICONS, která má studie v jednotlivých prioritních oblastech na starost.

Místo konání bylo vždy po domluvě se starosty v prostorách, které poskytla obec jakožto nositel opatření. Mezi pozvané patřili dotčené orgány státní správy, ale i další instituce a dotčení vlastníci nebo hospodáři. Nad řešenou oblastí tak mohla probíhat komplexní diskuze z pohledu několika odborníků z různých oborů. Po představení celé strategie zástupci Institutu environmentálních výzkumů a aplikací následovala prezentace od zástupců firmy ENVICONS. Prezentace shrnovala zásadní výstupy z analýz, koncepční řešení celé oblasti a představila jednotlivé konkrétní návrhy pro tuto oblast. Po prezentaci následovala diskuze a připomínky jednotlivých zúčastněných. Mezi nimi byli zejména zastupitelé všech dotčených obcí, zástupci Státního pozemkového úřadu, Lesů ČR, s. p., Agentury ochrany přírody a krajiny, státních podniků Povodí Labe a Moravy, odboru životního prostředí a vodoprávního úřadu obcí s rozšířenou působností, hospodařící zemědělci a majoritní vlastníci půdy. Obvykle díky těmto živým a podnětným debatám vyplynou nápady, jak daný návrh posunout ještě dál. V několika ideálních případech vyústila v další spolupráci na realizaci opatření v budoucnu.

Každá prioritní oblast má svá specifika, řeší jiná opatření na pozemcích rozdílných vlastníků. Ke každé z oblastí bylo přistupováno individuálně, probíhaly terénní šetření a četná jednání se starosty. Sérii seminářů odstartovalo setkání ve Svitavách, následovalo seminář ve Strašově. Další setkání se uskutečnilo první červnový týden v Holicích a následovalo Městečko Trnávka. V červenci jsme navštívili Litomyšl a Pardubice a následovala prázdninová pauza. Následující semináře se uskutečnily od září v Sopotnici, Skořenicích a Pusté Kamenici. Netradičním závěrem letošního roku byl prosincový seminář v Chrudimi. Ten jsme uspořádali formou semináře pro studenty tamních středních škol. Do osnov jsme si dali průřez různými tématy, od geografie Pardubického kraje, přes její aplikace při návrhu adaptačních opatření na měnící se klima, až po ukázky konkrétních návrhů výsadeb zeleně v Chrudimi.

Děkujeme všem zúčastněným za povedenou sérii seminářů, a zejména děkujeme našim partnerům v prioritních oblastech – bez vás a vaší spolupráce by to nešlo.

Institut environmentálních výzkumů a aplikací - IEVA

Vydal Institut environmentálních výzkumů a aplikací, z.ú.

Komenského náměstí 125
532 11 Pardubice
prosinec 2023
www.ieva.cz
info@ieva.cz
603 562 691
© IEVA

Norway grants
STÁTNÍ FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY
Společně pro zelenou Evropu
IEVA Institut environmentálních výzkumů a aplikací
ENVICONS